



**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

23. An propter pietatem licita sint opera servilia in diebus festis? Ex p. 4.
tr. 4. & Misc. r. 177.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

114. *cap. 1.* Rodriguez *tom. 1. cap. 121. num. 4.* Sayrus *ubi supra, n. 9.* Moïseus *ubi supra, n. 68.* & Azorius *lib. 1. cap. 28. quest. 5. tom. 2.* Sed si omnes radant ratione consuetudinis, si adsit, etiam in die festo sint humano iure introducta, nihil obstat, ea tolli per contrariam consuetudinem toleratam à Prælatiis, vt notat Sotus, & Caietanus, apud Regin. *ubi infra, num. 52.* & alij apud Sayr. *in Clauis Regia, lib. 7. cap. 2. n. 11.* Sed non reticebo, Fernandez *in suo exam. theol. p. 1. c. 7. §. 1. n. 6.* alia ratione illos excusare, ait enim [Vnus fortorum qui festis diebus tendent omnes, iuxta consuetudinem scitam à Prælatiis, excusatur, quamquam ex alio capite id licere mihi persuadeam; nimirum, ex occasione cessantis lucri, quoniam alii diebus propter laborum occupationes, tendendi non accedunt. Cuius rationis quamquam nullus Doctorum, quem sciam meminit, tamen deducitur ex *cap. licet, de feriis.* Hæc Fernandez. Pro qua ratione intelligenda, notandum est, quod in *cap. licet, de feriis*, Summ. Pontifex indulsit in die festo piscationem hæcitem, quæ vno anni tempore transire solet, parique ratione, idem esse dicendum de piscatione aliorum piscium, qui similiter certo anni tempore occurrunt. Sed Fernandez *ubi supra*, cum Angelo *num. 34.* & Caietan. *in ver. festos dies, cap. 1.* Idem quoque dicendum esse existimant de quouis alio lucro transitorio, quomodolibet repente occurrente, tanquam, inquit Caietanus, eiusmodi lucrum cessans damnnum reputetur. Ex qua opinione sequeretur, non solum propter necessitatem vitandi damnnum, sed etiam pro acquirendo aliquo vtili, & lucro, quod alio tempore acquiri non posset, licitum esse vti facultate in illo *cap. licet*, & facere opera feruila in diebus festis. An hæc opinio sit probabilis, tu lector iudica, sed scias illam reprobare Reginald. *tom. 1. lib. 19. cap. 3. n. 51.* cum Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 2. c. 33. n. 9.* Nam in eo tantum lucro, quod solet vno anni tempore euenire, cernitur rationis paritas, cum eo, de quo sermo est in *cap. licet*, memorato. In eo enim sermo est tantum de transitorio lucro, quod solummodo occurrit vno anni tempore, quæ circumstantia, cum non inueniatur in omni lucro transitorio, fit, vt à Sum. Pontifice data dispensatio in illo, *cap. licet*, non habeat ob rationis identitatem locum in omni lucro transitorio: vnde dispensatio illius textus non est extendenda ad priuatam vtilitatem priuatæ personæ, sed ad vtilitatem publicam, quam Pontifex in illo textu concessit, vt notat Andreas, Barb. *in schol. ad Abbatem.* Sed ego opinionem Caietani, Fernandez & aliorum *ubi supra*, tunc amplectendam esse iudico, quando vtilitas, & lucrum transitorium, quod cessat, tanti sit momenti, vt prudentis arbitrio æstimari possit eius amissio non mediocriter nocuumtum.

RESOL. XXII.

An Notarij, Commissarij, & alij Officiales Curia possint in diebus festiuis acta transcribere? Idem queritur de illis, qui sermones Predicatorum & allegationes Doctorum, vt vulgo dicitur, pro mercede copiant. Ex p. 2. tr. 15. & Misc. 1. Ref. 35.

§. 1. Negatiuè respondet Fernandez *in suo exam. Theol. p. 1. cap. 7. §. 1. num. 10.* Syluius *in 2. 2. D. Thom. quest. 122. art. 1.* Toletus *lib. 4. cap. 24. num. 11.* Rosella *ver. feria, §. 12.* Angel. *codem ver. §. 3.* Nauarr. *in manuali cap. 13. n. 14.* Tabien. *ver. feria, num. 40.* D. Anton. *p. 2. tit. 9. a. 7. §. quantum*, & in terminis docet hanc sententiam *Ver. Tom. V 11.*

ga *in sum. tom. 1. cap. 114. cas. 3.* Ant. de Litterariis *in sum. p. 2. c. 17. num. 21.* Comitulus *in resp. moral. lib. 4. q. 58. n. 3.* Caietan. *in 2. 2. q. 122. art. 4. §. ad 2.* & Reginald. *tom. 1. lib. 19. cap. 3. num. 40. in fin.* cum Azor. *p. 3. lib. 1. c. 22. q. 5.* Ratio est quia sic transcribere chartas ex officio, & mercede pacta, est opus feruile, non quidem ratione lucri, sed ratione operis, & officij simul; latum est enim discrimen inter scribere, & transcribere pro officio, & mercede pacta: nam scribere simpliciter est opus honestum, & liberale, ingenuorumque hominum: transcribere verò pro officio, & mercede pacta, est mechanicus, & purè corporalis labor, nec est opus mentis, neque artis liberalis, quia solum est ita pingere characteres, sicut in originali leguntur. Et confirmatur, quia imprimere librum, mechanicum est sine vlla dubitatione, & tamen est genus quoddam transcriptionis.

2. At ego, dictos Notarios, & alios sic transcribentes, peccati mortalis non condemnarem, cum Sayro *in Clauis Regia lib. 7. cap. 2. num. 25.* Franc. Galleti *in Margarita casuum conf. ver. festa.* Molles. *in sum. tom. 1. tract. 11. cap. 17. num. 42.* Medina *lib. 1. cap. 14. §. 8.* Lopes. *in instructor. p. 1. c. 52.* & nouissime Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 2. cap. 25. n. 4.* vbi docet, vt semper solet, probat, transcribere non esse opus feruile, etiam si fiat non gratia addiscendi, sed sine proprio profectu, nam talis actio de se mentalis, & spiritalis est, & per accidens ad illam est, quod hac vel illa intentione fiat ab operante. Ergo inde non efficitur feruile ex officio, vel lucro, seu mercede, ergo nullo modo est feruile. Ex quibus patet responsio ad argumenta, in contrarium posita. Cæteras rationes vide apud ipsum *loc. cit.* Hoc etiam docet Emanuel Sà *ver. festum*, & Rodriguez *in sum. tom. 3. cap. 168. num. 5.* & nouissime Layman *Theol. mor. lib. 4. tract. 7. c. 2. n. 3.*

RESOL. XXIII.

An propter pietatem licita sint opera feruilia in diebus festis? Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 177.

§. 1. Negatiuè respondet Caietanus *in 2. 2. quest.* Sup hoc supra in Ref. 15. §. An quis, & cursum *in manuali, cap. 13. n. 4. 10. & 11.* & alij communiter, quia non est prætermittendum opus Religionis, qualis est festorum obseruatio, propter pietatem extra articulum necessitatis.

2. Non desinam tamen hic adnotare, contrariam sententiam docere Palatium *in summa*, Caiet. *ver. festum*, Alcozer *in summa cap. 17.* Tabienam *ver. feria, num. 18. 37. & 41.* Perez *lib. 1. tit. 1. l. 5. fol. 41. & 42.* quia *in cap. conquestus de feriis*, causa pietatis permittuntur iudicialia in diebus festis; ergo & permitti debent feruilia, & hanc sententiam probabilem putat Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 5. cap. 2. dub. 32. n. 3.* nam negatiuam sententiam quam ipse tenet, vocat tantum probabiliorum, & cum aliqua modificatione hanc sententiam tenet Villalobos *in manuali Confessoriorum, c. ap. 22. n. 80.* vbi sic ait. *Las obras feruiles que se pueden hazer secretamente como cosas son licitas en fiestas quando se hazen por limosna mas no otras cosas mayores como edificar, que en tal caso se ha de pedir licencia al Obispo.* Ita ille, vide etiam Michaëlem de Palacio *l. 2. de contractibus, c. 10 §. forstan quaritur*, vbi ex glossa in nostro casu docet, quod pietas & necessitas non subduntur legi; sed mihi prima opinio magis placet, quam sequitur Fagundez *de præcept. Eccles. præcept. 1. lib. 1. cap. 14. num. 2.* & alij communiter